

3. Міністерство фінансів України. Мінфін: За час дії воєнного стану підприємці отримали 60 317 кредитів на 237,5 млрд грн за програмою «Доступні кредити 5-7-9%». URL: <https://mof.gov.ua/>.

4. Яцина К. Держпрограми «єРобота»: ефект для ринку праці та економіки. Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі: 36. тез IV міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Чернігів, 20.03.2025). Чернігів: ЧНТУ, 2025. С. 291–295.

5. Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Грантова підтримка безперервності та відновлення бізнесу на 36 млн грн.

6. EU4Business / GIZ. EU4Business і GIZ допомагають бізнесу розвиватися в умовах війни. URL: <https://eu4business.org.ua>.

7. United Nations Development Programme. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні бізнеси в Україні. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/otsinka-vplyvu-viyny-na-mikro-mali-ta-seredni-biznesy-v-ukrayini>.

УДК 330.15:502.131.1:338.2(477)

*Бондаренко В. І.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(Науковий керівник: д.е.н., професор Зайченко В. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У ХХІ столітті парадигма сталого розвитку стала одним із ключових векторів трансформації глобальної економічної системи. Відхід від традиційної моделі зростання, що базується на інтенсивному використанні природних ресурсів, спричинив необхідність пошуку нових підходів до формування економічної політики. У цьому контексті концепція «зеленої економіки» постає як інноваційна модель розвитку, що поєднує економічну ефективність, соціальну справедливість і екологічну відповідальність.

Для України, яка інтегрується до європейського простору, перехід до зеленої економіки є не лише частиною зобов'язань у межах Угоди про асоціацію з ЄС, а й стратегічною необхідністю для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності, енергетичної безпеки, екологічного балансу та соціального добробуту. Євроінтеграційний вектор розвитку передбачає гармонізацію національної економічної політики із принципами Європейського зеленого курсу (European Green Deal), що вимагає комплексного реформування екологічного, енергетичного, промислового та фінансового секторів.

Актуальність дослідження зумовлена нагальною потребою трансформації економічної політики України в умовах кліматичних викликів, ресурсної обмеженості, геополітичної нестабільності та євроінтеграційного курсу. Сучасна модель національного розвитку має відповідати принципам сталості, забезпечувати баланс між економічними інтересами, збереженням природного середовища та соціальною відповідальністю бізнесу і держави.

Зелена економіка постає як ефективний інструмент для впровадження принципів сталого розвитку на практиці. Вона передбачає реформування державної економічної політики у напрямках екологізації промисловості, розвитку відновлюваної енергетики, стимулювання зеленої інвестиційної активності, розширення екологічного оподаткування та запровадження стандартів корпоративної екологічної відповідальності.

У контексті євроінтеграції зелена трансформація економіки України є передумовою для досягнення відповідності екологічним директивам ЄС, збереження доступу до європейських ринків, залучення міжнародної фінансової допомоги та формування іміджу екологічно відповідального партнера. Таким чином, дослідження проблем та перспектив переходу до зеленої економіки в Україні в умовах євроінтеграційного поступу є не лише актуальним, але й критично важливим для стратегічного планування сталого розвитку держави.

Зелена економіка – це модель соціально-економічного розвитку, яка орієнтована на зниження антропогенного навантаження на довкілля, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення соціальної справедливості. Вона передбачає зміну підходів до виробництва, споживання, інвестування, державного регулювання та міжнародної співпраці. Основними принципами зеленої економіки є декарбонізація, енергоефективність, циркулярність (замкненість матеріальних потоків), біорізноманіття, екологічна відповідальність бізнесу та «зелена» зайнятість [2].

Світові тенденції демонструють активне впровадження зелених стратегій: країни ЄС, Канада, Південна Корея, Японія формують цілісні політики, що охоплюють «зелені» інвестиції, підтримку інновацій, податкові стимули, стандарти екологічного управління та фінансові механізми сталого розвитку. Європейський зелений курс (European Green Deal) визначає ціль досягнення кліматичної нейтральності ЄС до 2050 року та передбачає суттєве реформування всіх секторів економіки, що прямо впливає на трансформаційні орієнтири України [3].

В рамках Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання щодо адаптації національного законодавства до європейських екологічних стандартів та імплементації принципів сталого розвитку в усіх сферах політики. Основними напрямками такої трансформації є:

- декарбонізація енергетики (перехід на відновлювані джерела, розвиток водневої енергетики, підвищення енергоефективності);
- екологізація транспорту та промисловості (зниження викидів, впровадження ВАТ – найкращих доступних технологій);
- розвиток циркулярної економіки (зменшення відходів, повторне використання матеріалів);
- розширення екологічного оподаткування та зеленого фінансування [1, 4].

Запуск Національного плану дій з енергетики та клімату, Стратегії низьковуглецевого розвитку, а також намір долучитися до механізму СВМ (Carbon Border Adjustment Mechanism) – свідчення поступової інтеграції екологічних критеріїв в економічну політику України.

Незважаючи на позитивну динаміку, впровадження зеленої трансформації в Україні гальмується через низку бар'єрів:

– Інституційна слабкість: відсутність цілісної міжсекторальної політики сталого розвитку, фрагментарність відповідальності між органами влади.

– Фінансова обмеженість: недостатній обсяг інвестицій у «зелені» технології, недоступність кредитів для малого та середнього бізнесу.

– Низька екологічна свідомість населення та бізнесу, слабка культура відповідального споживання.

– Воєнний стан та криза безпеки: збройна агресія росії призвела до знищення природних ресурсів, екологічних катастроф, а також зумовила переорієнтацію бюджету на потреби оборони.

Водночас, саме криза може стати каталізатором для глибших змін, адже післявоєнне відновлення країни надає унікальну можливість реалізувати «відбудову на засадах сталості».

На основі аналізу міжнародного досвіду та українських реалій можна виокремити пріоритетні напрями змін в економічній політиці:

1. Розробка стратегії зеленої трансформації з інтеграцією екологічних пріоритетів у державні, регіональні та галузеві програми.

2. Фінансова підтримка сталих ініціатив: розвиток зеленого банкінгу, екологічних фондів, запровадження системи «зелених облігацій».

3. Реформа екологічного оподаткування з урахуванням принципу «забруднювач платить».

4. Зміцнення партнерства з ЄС: участь у програмах «Green Deal», «Horizon Europe», європейській кліматичній платформі.

5. Освітні та інформаційні кампанії для формування екологічної культури та розвитку «зеленої» зайнятості.

Висновки. Зелена економіка є ключовим напрямом сучасної трансформації економічних моделей розвитку**, що поєднує екологічну збалансованість, економічну ефективність і соціальну відповідальність. Вона виступає інструментом практичної реалізації принципів сталого розвитку у відповідь на глобальні виклики, включаючи зміну клімату, деградацію природних ресурсів та соціальні дисбаланси. Для України перехід до зеленої економіки має стратегічне значення як у внутрішньому контексті – з метою підвищення енергоефективності, ресурсної незалежності, екологічної безпеки, так і в зовнішньому – як необхідна умова імплементації євроінтеграційних зобов'язань та адаптації до Європейського зеленого курсу (European Green Deal). Євроінтеграційні процеси стимулюють екологізацію економічної політики України, зокрема через впровадження низьковуглецевих стратегій, декарбонізацію енергетики, розвиток циркулярної економіки, стандарти екологічного управління та розширення механізмів зеленого фінансування. Разом із тим, трансформація економіки в Україні стикається з низкою системних проблем – інституційною фрагментацією, фінансовою обмеженістю, нестачею зелених інвестицій, низьким рівнем екологічної культури, а також впливом воєнного конфлікту, що відтерміновує реалізацію частини екологічних ініціатив.

Післявоєнне відновлення України створює унікальне вікно можливостей для побудови нової, більш стійкої економіки, орієнтованої на зелені технології, енергетичну трансформацію, екологічне регулювання та інтеграцію з європейським ринком на принципах сталості. Для ефективного впровадження зеленої трансформації необхідно переглянути економічну політику держави в напрямі стратегічного планування, створення інституційної спроможності, підтримки зеленого бізнесу, розвитку інструментів екологічного оподаткування та формування екологічної свідомості на всіх рівнях. Комплексний підхід до зеленої економіки, інтегрований у політику євроінтеграції, здатен не лише зміцнити екологічну безпеку держави, але й підвищити конкурентоспроможність національної економіки, залучити зовнішнє фінансування та сформувати позитивний міжнародний імідж України як держави, що прагне сталого та безпечного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Аналітична доповідь «Моніторинг озеленення економіки при реалізації угоди про асоціацію Україна – ЄС» Інститут зеленої економіки. Київ. 2019. 54 с.
2. Добровольська О. Зелена економіка: теорія та практика імплементації в Україні. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2018. Вип. 1 (18). С. 196-205. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18dovivu.pdf>.
3. Чала В.С., Глуценко А.В. Оцінка зеленої трансформації економіки України в умовах європейської інтеграції: методичний підхід та позиціонування серед країн ЄС. *Economic space*. 2024. № 195. <https://doi.org/10.30838/EP.195.223-231>.
4. Inclusive green economy: policies and practice Edited by Derek Eaton & Fulai Sheng Zayed International Foundation for the Environment & Tongji University, 2019. 300 p. URL: <https://zayedprize.org.ae/uploads/files/IGE-policyand-practice.pdf>

УДК 630:658.155.4

*Гавриш В. В.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Нісфоян С. С.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасна економіка України переживає складні трансформаційні процеси, що зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами впливу. Особливого значення ці зміни набувають у сфері аграрного виробництва, яка є стратегічною галуззю національної економіки, забезпечуючи продовольчу безпеку держави та вагомий внесок у формування валового внутрішнього продукту. Водночас аграрні підприємства діють у надзвичайно нестабільному середовищі, що характеризується високим рівнем ризиків і невизначеності, викликаних